

BIULETYN

INSTYTUTU MYŚLI JÓZEFA TISCHNERA

STYCZEŃ 2009

KRĄG PRZYJACIÓŁ:

Michał Heller

Helmut Juros

Krzysztof Michalski

Bp Tadeusz Pieronek

Barbara Skarga

Władysław Stróżewski

Marian Tischner

Adam Węgrzecki

Jacek Woźniakowski

Abp Józef Życiński

Rada Programowa Instytutu:

Jan Andrzej Kłoczowski OP (przewodniczący)

Tadeusz Gadacz (wiceprzewodniczący)

Michał Bardel

Aleksander Bobko

Wojciech Bonowicz

Jacek Filek

Jarosław Jagiełło

Anna Karoń-Ostrowska

Karol Tarnowski

Łukasz Tischner

Adam Workowski

Zarząd Instytutu:

Zbigniew Stawrowski (dyrektor)

Dobrosław Kot (wicedyrektor ds. programowych)

Łukasz Putyra (wicedyrektor ds. organizacyjnych)

Działalność Instytutu:

W roku 2008 Instytut Myśli Józefa Tischnera prowadził następującą działalność:

Archiwum

W minionym roku w archiwum Instytutu kontynuowane były prace nad digitalizacją materiałów audio i video oraz materiałów piśmienniczych, zawierających maszynopisy, rękopisy, korespondencję i notatki ks. Józefa Tischnera. Bogactwo posiadanych dokumentów, a także fakt pozyskiwania nowych sprawiają, że archiwizacja trwa niemal cały czas. Opracowany i dopracowany został także internetowy katalog gromadzonych zbiorów, pozwalający łatwo zorientować się w ich zawartości. Katalog dostępny jest na stronach internetowych Instytutu.

W ramach prac archiwum uzupełniona i uaktualniona została także pełna bibliografia publikowanych tekstów Józefa Tischnera. Na jej podstawie gromadzone są oryginały i kopie wszystkich książek i artykułów Tischnera. Precyzyjny podział na kategorie i wprowadzona chronologia umożliwiają łatwe dotarcie do posiadanych zbiorów. Cały czas powiększają się też zbiory monografii i artykułów poświęconych filozofii Józefa Tischnera.

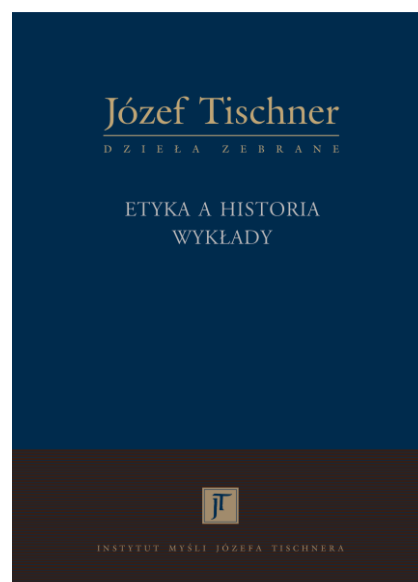
Książki

W minionym roku Instytut opublikował dwie pozycje książkowe. Pierwszą z nich jest książka Józefa Tischnera pt. *Etyka a historia. Wykłady*, która jest jednocześnie drugim tomem Dzieł Zebranych Józefa Tischnera. Pierwszy tom pt. *Studia z filozofii świadomości* także ukazał się nakładem naszego wydawnictwa w roku 2006. Druga książka wydana przez Instytut w tym roku to *Logos wiary* Krzysztofa Mecha, która jest piątą pozycją w serii *Drogi myślenia*.

Józef Tischner, ***Etyka a historia. Wykłady***.

Tom ten zawiera wykłady wygłoszone przez Autora w latach 1981 – 83 na Uniwersytecie Jagiellońskim. Książka ta podzielona została na trzy części, z których każda poświęcona jest myśli innego filozofa. Część pierwsza to wykłady Tischnera skupione wokół myśli G.W.F. Hegla, część druga koncentruje się na filozofii I. Kanta a trzecia to rozważania dotyczące myśli M. Schelera. Prowadząc lekturę i analizę trzech dzieł europejskiej filozofii: *Fenomenologii ducha* Hegla, *Uzasadnienia metafizyki moralności* Kanta oraz *Formalizmu w etyce i materialnej etyce wartości* Schelera, Tischner odsłania się czytelnikowi jako precyzyjny i rzetelny wykładowca akademicki wciągający swoich słuchaczy w dialog nad najważniejszych problemami filozoficznymi.

Książka ta stanowi nie tylko zapis filozoficznych rozważań Tischnera, ale jest także śladem ważnych wydarzeń historycznych, które towarzyszyły Polakom na początku lat 80-tych. Tischner rozpoczyna swoje wykłady w 1981 r., niedługo potem wybuchają strajki studenckie a zaraz potem przychodzi 13 grudnia i stan wojenny naznacza także wykłady prowadzone przez Tischnera. Zmuszony przerwać swoje wykłady, powraca do nich w lutym 1982 świadomy dziejowości wydarzeń, które

rozgrywają się w Polsce, w poczuciu, iż myślenie powinno być odpowiedzią na zaistniałą sytuację historyczno-polityczną.

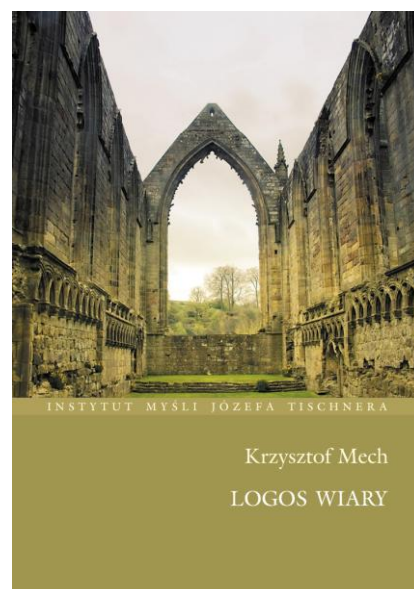
Tischner wytrzymuje napięcie trudnego czasu i w sokratejskiej konwencji uczy rozumienia wolności, etyczności, doświadczania wartości. Będąc zanurzonym w skomplikowanej i bolesnej sytuacji społeczno-politycznej Tischner pokazuje jak patrzeć na pewne doświadczenia z perspektywy filozoficznej, w jaki sposób będąc „więźniem” historii – ciągle się od niej odbijać.

Książka ta została opracowana naukowo przez dr. Dobrosława Kota i zawiera także Jego przedmowę. Niewątpliwym jej walorem pozostaje opracowanie edytorskie, a szczególnie wkładka z kserem oryginalnych rękopisów wykładów Tischnera, które tworzą atmosferę intymnej więzi między wykładowcą a słuchaczem (czytelnikiem).

Krzysztof Mech, ***Logos wiary. Między boskością a racjonalnością.***

Książka Krzysztofa Mecha podejmuje niezwykle ważną i trudną do rozstrzygnięcia problematykę relacji pomiędzy rozumem a wiarą, między myśleniem w sferze „naturalnej” a „nadprzyrodzonej”. Autor stawia kluczowe dla tekstu pytanie o możliwość ponownego przemyślenia związku wiary i rozumu poza horyzontem wyznaczonym przez różnicę między nimi. Mi ich związek od strony podobieństw i tego, co je łączy a nie z perspektywy tego, co je dzieli. Mech pokazuje tym sposobem, iż rozum i wiara mają jedno i to samo źródło, które na przestrzeni wieków zostało zapomniane. Dlatego też Jego książka postuluje powrót i ponowne rozpatrzenie jedności wiary i rozumu oraz zapytanie o podstawy ich przeciwstawienia.

Książka Mecha stanowi rzetelny i dokładny opis relacji idei racjonalności z boskością, odsłania obecne w doświadczeniu pierwotnego chrześcijaństwa przekonanie o zakorzenieniu ludzkiej racjonalności w boskości. Na tej drodze autor rekonstruuje historię definiowania i pojmowania rozumu oraz wiary na przestrzeni historii: począwszy od hebrajskich i greckich początków aż po czasy współczesne.

Jego próba udzielenia odpowiedzi o sens logosu wiary tworzy z zaprezentowanej książki niezwykle interesującą przygodę intelektualną.

Czasopismo

Na osobną uwagę zasługuje stosunkowo młoda inicjatywa edytorska Instytutu, jaką jest wydanie drugiego numeru rocznika *Thinking in values. The Tischner Institute Journal of Philosophy*. Pismo wydawane w języku angielskim, ma za zadanie przybliżyć anglojęzycznemu czytelnikowi filozofię Tischnera, ukazać jej recepcję, a także zaprezentować refleksję uprawianą w środowisku Instytutu. Zamysłem jest podporządkowanie każdego numeru jednej idei naczelnej, którą w minionym roku okazała się agatologia i zagadnienie Dobra szeroko podejmowane przez Tischnera w Jego tekstach.

Zespół redakcyjny rocznika, pod przewodnictwem Dominiki Kozłowskiej, dokonał wyboru najważniejszych tekstów o agatologii, sięgając zarówno do pism Tischnera, jak i polskich komentarzy i polemik.

Celem jest dotarcie do zagranicznych środowisk akademickich i ukazanie oryginalności filozofii Józefa Tischnera, a także współczesnego polskiego myślenia rodzącego się na przecięciu fenomenologii, filozofii dialogu i myślenia religijnego. W ostatnim numerze rocznika zatytułowanym *The Agathology* poza tłumaczeniem oryginalnych tekstów Tischnera, znalazły się także artykuły skoncentrowane wokół zagadnienia Dobra znanych polskich filozofów, m. in. Władysława Stróżewskiego, Barbary Skargi, Jacka Filka, Cezarego Wodzińskiego, Aleksandra Bobko, Adama Hernasa.

Seminarium w Łopusznej

Zgodnie z kilkuletnią już tradycją, także i w minionym roku Instytut zorganizował wyjazdowe seminarium w Łopusznej. Te coroczne spotkania są

doskonałą okazją do pogłębionej debaty o sprawach filozoficznie doniosłych, a jednocześnie o sprawach ważnych i przejmujących w życiu codziennym. Tematem ubiegłorocznego spotkania była problematyka Inności i relacji z Innym, w którą swoim krótkim wystąpieniem wprowadził słuchaczy Jacek Filek.

Seminaria otwarte

W minionym roku kontynuowana była tradycja seminariów otwartych odbywających się w Instytucie. Steffen Huber prowadził seminarium skupione na tłumaczeniu „Sporu o istnienie człowieka” Józefa Tischnera na język niemiecki. Seminarzyści rozważali kwestie zarówno lingwistyczne, jak i filozoficzne, oraz ich wzajemne powiązania, a wspólne konsultacje służyły wzbogaceniu tłumaczenia o jak najbardziej rzetelne komentarze i uwagi.

O. prof. Jan Andrzej Kłoczowski OP prowadził z kolei seminarium pt. „A jednak Hegel”.

Dni Tischnerowskie

W maju 2008 r. Instytut współuczestniczył w przygotowaniu VIII Dni Tischnerowskich w Krakowie jako ich oficjalny organizator obok Uniwersytetu Jagiellońskiego, Papieskiej Akademii Teologicznej, Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej oraz Społecznego Instytutu ZNAK.

Poza wkładem pracy w samą organizację, a także kształt programowy Dni Tischnerowskich, Instytut zorganizował Jaskinię Filozofów - dyskusję pt. „Drogi dialogu”, w której udział wzięli: José Casanova, Jan Andrzej Kłoczowski OP, Michał Paweł Markowski oraz Jerzy Stuhr. Dyskusję poprowadził Dobrosław Kot.

Współpraca

Niezależnie od podejmowanych samodzielnych inicjatyw w ubiegłym roku Instytut starał się wspierać wartościowe działania, które ściśle wiązały się z osobą i myśleniem ks. Józefa Tischnera.

Kontynuowaliśmy współpracę ze Stowarzyszeniem Drogami Tischnera, które skupia nauczycieli ze szkół noszących imię Józefa Tischnera. W styczniu odbyła się w Łopusznej kolejna, współorganizowana przez Stowarzyszenie i Instytut, konferencja nauczycieli.

W minionym roku zakończyliśmy cykl wykładów *Tischner i Inni*, przy organizacji których pomagał Instytutowi Klasztor Ojców Dominikanów. Dwa ostatnie odczyty pt. *Tischner i Heidegger* oraz *Tischner i Hegel* wygłosili kolejno prof. Jacek Filek i prof. Zbigniew Stawrowski.

Idea Dni Tischnerowskich jako wydarzenia, które upowszechnia myślenie ks. Tischnera i przybliża – zwłaszcza młodym ludziom – jego filozofię, przekracza już ramy Krakowa. W minionym roku podobne Dni zostały zorganizowane również we Wrocławiu. Przygotowana w środowisku doktorantów Uniwersytetu Wrocławskiego impreza, odbyła się na przełomie (...) przy współudziale filozofów z naszego Instytutu (...). Podobnie jak podczas dni krakowskich była to okazja do wysłuchania wykładów i dyskusji dotyczących najważniejszych problemów filozoficzno-społecznych współczesności.

Aby wspomóc naszą działalność, mogą Państwo przekazać 1% swojego podatku na rzecz Instytutu. W tegorocznym zeznaniu podatkowym należy wypełnić jedynie odpowiednią rubrykę podając **nazwę i nr KRS** organizacji, której chcemy przekazać 1% podatku. Nie trzeba, jak dotąd, samemu nic wpłacać.

Nasze dane:

Fundacja
„Instytut Myśli Józefa Tischnera”
KRS 0000178324

Nr konta:
57 1030 1582 0000 0008 5261 3009

Wpłata 1% to nie darowizna – przekazuje się pieniądze, które i tak stanowią podatek. To moment Państwa decyzji, na jaki cel zostanie przeznaczona część Państwa podatków.

Wszystkich ludzi dobrej woli, zatroskanych o jakość polskiego myślenia, bardzo prosimy o wsparcie Instytutu.

dr Łukasz Tischner – Przewodniczący Konwentu Fundatorów
o. prof. Jan Andrzej Kłoczowski OP – Przewodniczący Rady Programowej
prof. Zbigniew Stawrowski – Dyrektor Instytutu